Projektą „Lietuvos pažeistų durpynų tvarkymas, įgyvendinant Tyrulių paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) atkūrimo darbus “ (Projekto Nr. LIFE12 NAT/LT/001186) finansuoja ES aplinkos finansinis mechanizmas „Life+“, LR Aplinkos ministerija ir Projekto partneriai.

Projekto partneriai:

Projekto „Lietuvos pažeistų durpynų tvarkymas, įgyvendinant Tyrulių paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) atkūrimo darbus“

2015 METAIS TYRULIŲ PAST VYKDYTŲ SAUGOMŲ PAUKŠČIŲ POPULIACIJŲ GAUSOS ĮVERTINIMO ATASKAITA

Rengėjai: E. Pakštytė, L. Raudonikis,
M. Kirstukas, G. Riauba

Vilnius, 2016

Turinys

Įvadas 3
Migruojančių gervių apskaitos 2015 metų rudenį 5
Perinčių paukščių apskaitos 2015 metų pavasarį 7
Didysis baublys (*Botaurus stellaris*) 7
Plovinė vištelė (*Porzana parva*) 14
Tyrulių pelkės PAST aptikti vandens paukščiai 18
Tyrulių pelkės PAST aptikti tilvikiniai paukščiai 19
Plėšrieji paukščiai Tyrulių pelkės PAST 19
Kiti paukščiai 19
Išvados 20

Įvadas

Baziniai Tyrulių pelkės PAST saugomų paukščių rūšių populiacijų gausos nustatymo tyrimai yra numatyti projekto veiklų aprašyme (D.1 veikla: *Ex–ante* ir *post–ante* monitoringo schemos parengimas ir jos įgyvendinimas) ir jie yra skirti didžiųjų baublių (*Botaurus stellaris*) ir švygždų (*Porzana porzana*) perinčių populiacijų gausos nustatymui, bei rudeninių migracijų metu Tyrulių pelkės PAST apsistojančių gervių (*Grus grus*) gausumo įvertinimui. Perinčių paukščių monitoringo metu siekiama įvertinti Tyrulių pelkės PAST ribose veisimosi teritorijas užėmusių paukščių skaičių ir jų pasiskirstymą. Migruojančių paukščių gausumas nustatomas skaičiuojant visus stebėtus individus.

Tyrulių PAST saugomų paukščių rūšių (kartu jos ir tikslinės projekto rūšys) gausumo ir pasiskirstymo teritorijoje įvertinimas yra tiesiogiai susijęs su praktinių projekto veiklų valdymu ir gali būti naudojami įgyvendintų projekto veiklų poveikio įvertinimui. Taip pat, įgyvendinamos praktinės buveinių tvarkymo veiklos gali atsispindėti specialius buveinių poreikius turinčių kitų saugomų paukščių populiacijų gausos rodikliuose, todėl specialiai D.1 veiklos įgyvendinimui parengta paukščių monitoringo programa papildyta į ornitologinį monitoringą įtraukiant ir kitas pelkinėms buveinėms pirmenybę teikiančiomis rūšimis. Dįl šios priežasties didžiųjų baublių ir švygždų apskaitas šių paukščių veisimosi metu atliekantys ornitologai registruoja ir kitus ES paukščių direktyvos I priedo ir Lietuvos raudonosios knygos paukščius: plovines višteles (*Porzana parva*), gulbes giesmininkes (*Cygnus cygnus*), rudakaklius kragus (*Podiceps grisegena*), pievines linges (*Circus pygargus*), nendrines linges (*Circus aeruginosus*), pilkąsias meletas (*Picus canus*), juodąsias meletas (*Dryocopus martius*) ir kt.

Didžiųjų baublių ir švygždų apskaitos buvo atliekamos projekto ornitologinio monitoringo programoje nustatytuose apskaitų taškuose, kurių išsidėstymas pateikiamas 1 paveiksle.

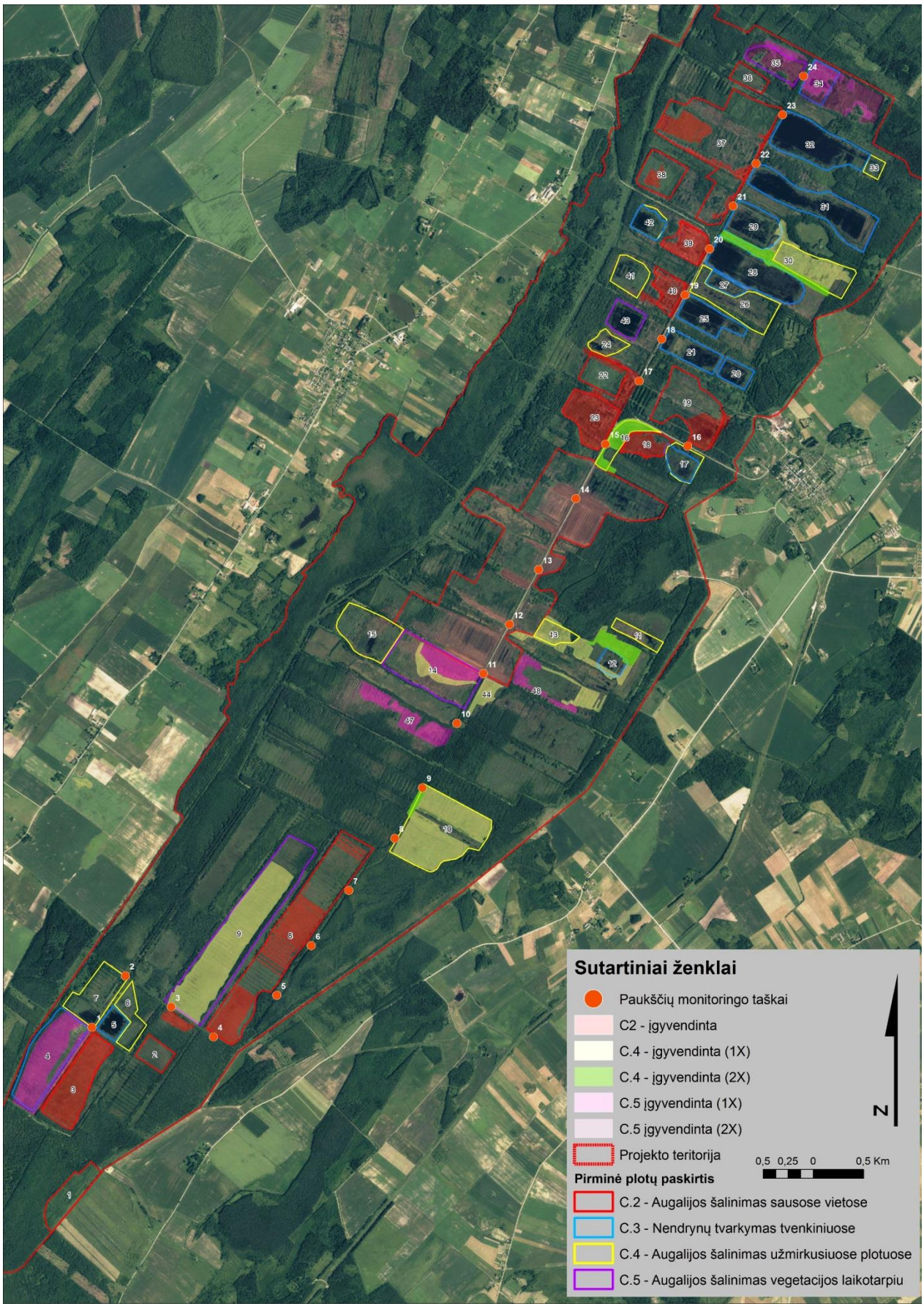

1 pav. Paukščių apskaitų taškai Tyrulių pelkės PAST ir tvarkymo plotai, kuriuose įgyvendinamos įvairios buveinių tvarkymo veiklos.

Migruojančių gervių apskaitos 2015 metų rudenį

Pirmosios migruojančių gervių sankaupų apskaitos vykdytos rugpjūčio 23-24 dienomis. Rugpjūčio 23 dienos vakare į centrinę ir pietinę durpyno dalis nakvynei leidosi 603 paukščiai. Nakvynei šiuo laikotarpiu gervės rinkosi plotus centrinėje ir pietinėje durpyno dalyse, šiaurinėje durpyno dalyje stebėti tik pavieniai paukščiai.

Antroji apskaita vyko rugsėjo 17-19 d. Vakarinės apskaitos metu suskaičiuota iki 1200 paukščių, kurie leidosi nakvynei į Tyrulių durpyną. Šios apskaitos maždaug pusė paukščių (iki 600) nakvynei rinkosi šiaurinę durpyno dalį. Skirtingai nuo ankstesnių metų, kai paukščiai pradėdavo skristi į nakvynės vietas jau popietinėmis valandomis (apie 15-16 val.), šios apskaitos metu gervės skrido nakvynei jau leidžiantis saulei ar prieš pat saulėlydį – 18.00-19.30 valandą. Jau durpyno teritorijoje būriai išsisklaidydavo į mažas grupeles ir išsiskirstydavo po visą teritoriją. Paskutiniai pavienių paukščių parskridimai į nakvynės vietas registruoti jau pilnai sutemus. Durpyno teritorijoje gervių šeimos nakvynei rinkosi tvenkinių pakraščius ir kitas šlapynes.

Trečiosios apskaitos, vykusios rugsėjo 28 dieną, metu suskaičiuota ne mažiau kaip 1600 gervių. Didžioji šių paukščių dalis (iki 1200) nakvynei leidosi į šiaurinę durpyno dalį.

Spalio 6 d., stipriai atšalus orui, Tyrulių durpyno teritorijoje stebėtas tik pavienis 18 paukščių būrelis. Didžioji gervių dalis tuo metu jau buvo pasitraukusi.

Lyginant su 2013 ir 2014 metų migruojančių pilkųjų gervių apskaitų rezultatais, 2015 metų rudenį Tyrulių durpyne nakvynei rinkosi kiek mažiau paukščių. Tai galima paaiškinti tuo, kad dėl itin šilto rudens, šiaurinių paukščių migracija vėlavo, o didelė šiaurėje užtrukusių paukščių dalis praskrido per Lietuvą tranzitu, nesustodama.

Pagal 2013, 2014 ir 2015 metais vykdytų apskaitų duomenis, galima daryti išvadą, kad pirmieji skaitlingesni gervių būriai Tyruliuose pasirodo rugpjūčio viduryje, tačiau didžiausias paukščių kiekis čia apsistoja rugsėjo 10-30 dienomis. Paukščiai maitinasi aplinkiniuose laukuose rytiniame Tyrulių pelkės PAST pakraštyje, ir dienos metu jie dažniausiai aptinkami besimaitinantys javų, rapsų ar kukurūzų ražienose. Nakvynei durpyne pasirenkamos sunkiau prieinamos, šlapios, atviresnės vietos. Paukščiai mielai renkasi nakvynei projekto metu sutvarkytus atvirus plotus. Nedidelės grupės paukščių gali likti durpyne visą dieną arba didžiąją dienos dalį.

Rugsėjo paskutinėmis dienomis – spalio pirmąjį dešimtadienį gervių pulkai PAST ir aplinkinėse teritorijose sumažėja, ir spalio antrąją dekadą gervės palieka Tyrulių apylinkes.

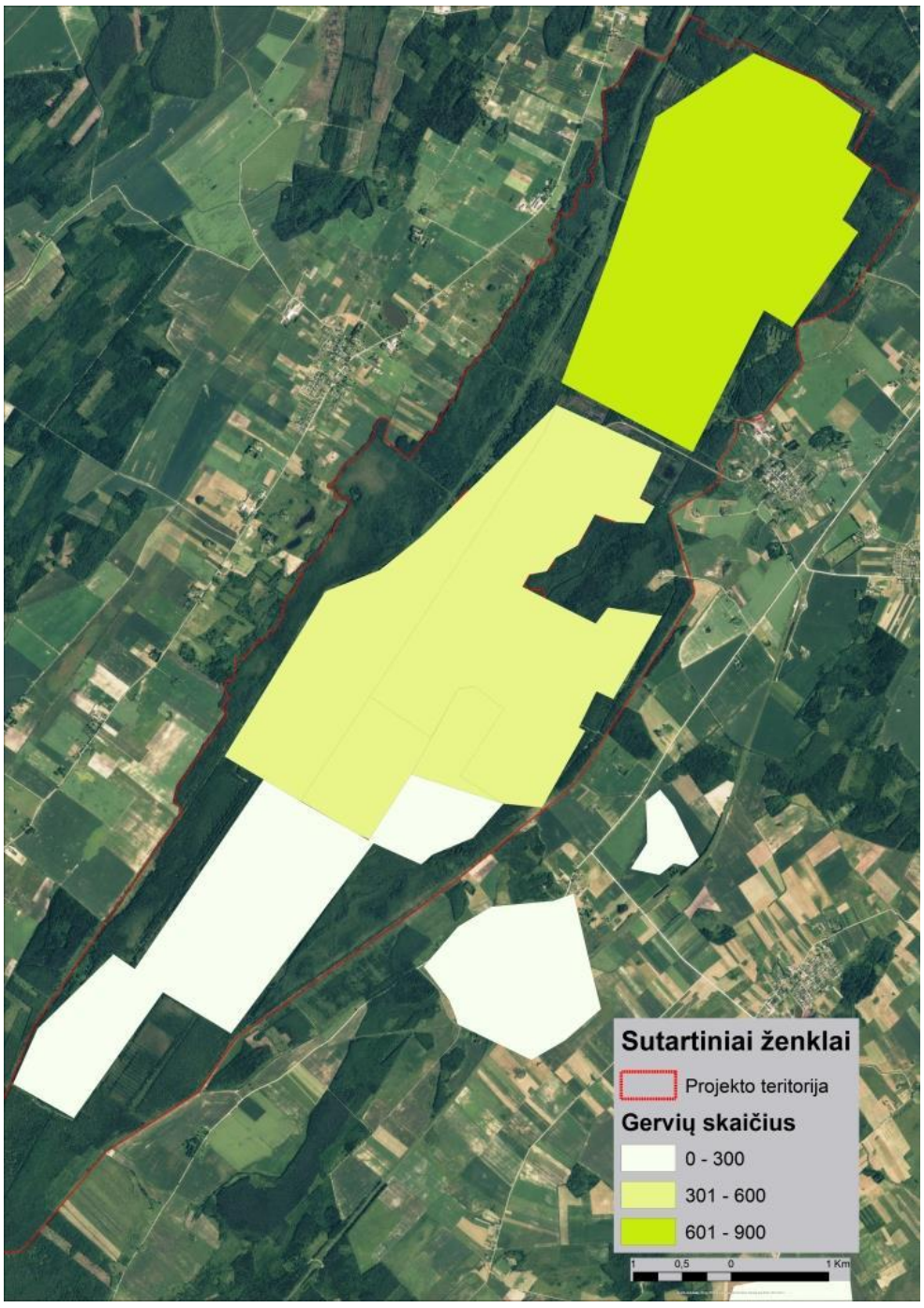

2pav. Migruojančių gervių santykinis gausumas skirtingose Tyrulių durpyno dalyse 2015 m. rudenį.

Perinčių paukščių apskaitos 2015 metų pavasarį

2015 metų pavasarį Tyrulių PAST teritorijoje buvo vykdomos didžiųjų baublių (*Botaurus stellaris*), švygždų (*Porzana Porzana*) ir plovinių vištelių (*Porzana parva*) apskaitos. Jas vykdė ornitologai M. Kirstukas ir E. Pakštytė.

Didysis baublys (*Botaurus stellaris*)

Pirmoji apskaita 2015.04.10-2015.04.12

Apskaitų laikas 19.00-23.30 val.

Oro sąlygos:

- 2015.04.10 giedra, vėjo nėra, +5–+8 °C
- 2015.04.12 giedra, vėjo nėra, +5–+8 °C

1 lentelė. Didžiųjų baublių pirmosios apskaitos rezultatai.

Stebėjimų vieta	Stebėtų vienetų skaičius
Taškas Nr. 1	1
Taškas Nr. 2	
Taškas Nr. 3	1
Taškas Nr. 4	
Taškas Nr. 5	
Taškas Nr. 6	
Taškas Nr. 7	
Taškas Nr. 8	1
Taškas Nr. 9	
Taškas Nr. 10	1
Taškas Nr. 11	
Taškas Nr. 12	1
Taškas Nr. 13	
Taškas Nr. 14	1
Taškas Nr. 15	
Taškas Nr. 16	
Taškas Nr. 17	1
Taškas Nr. 18	2
Taškas Nr. 19	1
Taškas Nr. 20	2
Taškas Nr. 21	2
Taškas Nr. 22	2
Taškas Nr. 23	
Taškas Nr. 24	1
Viso:	**17**

Antroji apskaita 2015.04.28-2015.04.30

Apskaitų laikas 19.30-24.00 val.

Oro sąlygos:

- 2015.04.28 giedra, vėjo nėra, +7–+12 °C
- 2015.04.30 giedra, vėjo nėra, +7–+12 °C

2 lentelė. Didžiųjų baublių antrosios apskaitos rezultatai.

Stebėjimų vieta	Stebėtų vienetų skaičius
Taškas Nr. 1	1
Taškas Nr. 2	
Taškas Nr. 3	1
Taškas Nr. 4	
Taškas Nr. 5	
Taškas Nr. 6	
Taškas Nr. 7	
Taškas Nr. 8	1
Taškas Nr. 9	
Taškas Nr. 10	1
Taškas Nr. 11	1
Taškas Nr. 12	2
Taškas Nr. 13	
Taškas Nr. 14	1
Taškas Nr. 15	
Taškas Nr. 16	1
Taškas Nr. 17	1
Taškas Nr. 18	2
Taškas Nr. 19	2
Taškas Nr. 20	2
Taškas Nr. 21	3
Taškas Nr. 22	2
Taškas Nr. 23	1
Taškas Nr. 24	1
Viso:	**23**

Veisimosi teritorijas užsiėmę didžiųjų baublių patinai Tyrulių PAST teritorijoje aptinkami gana tolygiai. Jie aptikti bemaž visuose nendrynuose, o kai kada nevengia net ir mažesnių nendrynų plotų. Pastebėta, kad projekto tvarkymo darbų metu atliktas nendrynų iššienavimas juostomis turėjo teigiamą poveikį didžiųjų baublių populiacijai. Kai kuriuose iššienautuose plotuose, lyginant su ankstesnių metų duomenimis, didžiojo baublio užimtų buveinių kiekis padidėjo. Vertinama, kad Tyrulių durpyno teritorijoje 2015 m. buvo 20-24 teritorijas užėmusių didžiųjų baublių patinų.

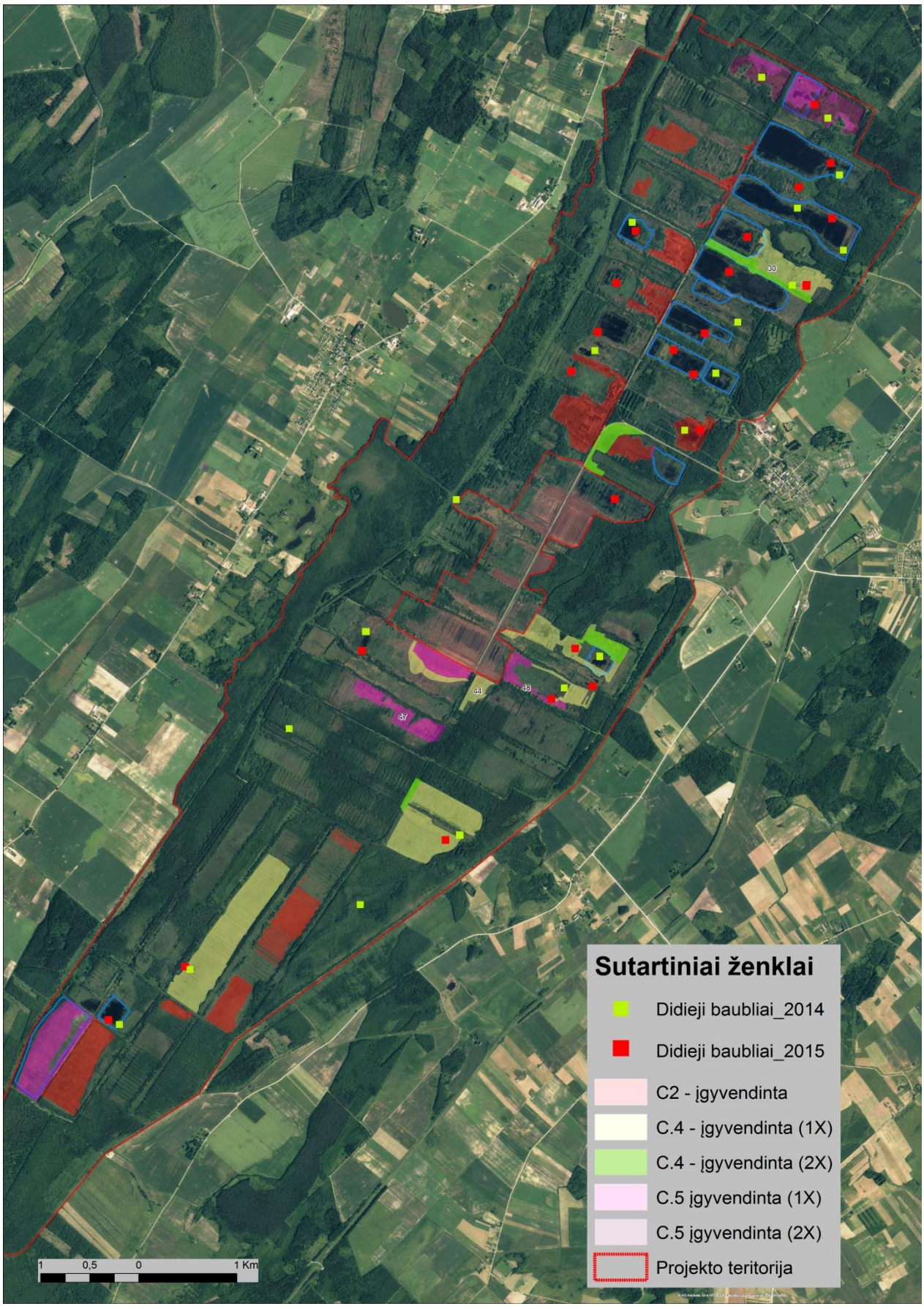

3 pav. Didžiųjų baublių aptikimo vietos Tyrulių pelkės PAST 2014 ir 2015 m. vykdytų apskaitų metu.

Švygžda (*Porzana porzana*)

Pirmoji apskaita 2015.04.12 – 2015.04.12

Apskaitų laikas 21.00-2.00 val.

Oro sąlygos:

- 2015.04.12 giedra, vėjo nėra, +1–+8 °C
- 2015.04.12 giedra, vėjo nėra, +1–+8 °C

3 lentelė. Švygždų pirmosios apskaitos rezultatai.

Stebėjimų vieta	Stebėtų vienetų skaičius
Taškas Nr. 1	
Taškas Nr. 2	
Taškas Nr. 3	
Taškas Nr. 4	
Taškas Nr. 5	
Taškas Nr. 6	
Taškas Nr. 7	
Taškas Nr. 8	1
Taškas Nr. 9	
Taškas Nr. 10	
Taškas Nr. 11	1
Taškas Nr. 12	
Taškas Nr. 13	
Taškas Nr. 14	
Taškas Nr. 15	
Taškas Nr. 16	
Taškas Nr. 17	
Taškas Nr. 18	
Taškas Nr. 19	
Taškas Nr. 20	
Taškas Nr. 21	
Taškas Nr. 22	
Taškas Nr. 23	
Taškas Nr. 24	
Viso:	**2**

Antroji apskaita 2015-04-28 – 2015-04-30

Apskaitų laikas 21.30-2.30 val.

Oro sąlygos:

- 2015.04.28 giedra, vėjo nėra, +3–+9 °C
- 2015.04.30 giedra, vėjo nėra, +3–+9 °C

4 lentelė. Švygždų antrosios apskaitos rezultatai.

Stebėjimų vieta	Stebėtų vienetų skaičius
Taškas Nr. 1	1
Taškas Nr. 2	
Taškas Nr. 3	
Taškas Nr. 4	
Taškas Nr. 5	
Taškas Nr. 6	
Taškas Nr. 7	
Taškas Nr. 8	1
Taškas Nr. 9	
Taškas Nr. 10	
Taškas Nr. 11	2
Taškas Nr. 12	
Taškas Nr. 13	
Taškas Nr. 14	
Taškas Nr. 15	
Taškas Nr. 16	
Taškas Nr. 17	
Taškas Nr. 18	
Taškas Nr. 19	1
Taškas Nr. 20	1
Taškas Nr. 21	
Taškas Nr. 22	
Taškas Nr. 23	1
Taškas Nr. 24	
Viso:	**7**

Trečioji apskaita 2015.05.16

Apskaitos laikas 21.30-2.30 val.

Oro sąlygos:

- Giedra, vėjo nėra, +3–+9 °C

5 lentelė. Švygždų trečiosios apskaitos rezultatai.

Stebėjimų vieta	Stebėtų vienetų skaičius
Taškas Nr. 1	1
Taškas Nr. 2	
Taškas Nr. 3	
Taškas Nr. 4	
Taškas Nr. 5	
Taškas Nr. 6	
Taškas Nr. 7	
Taškas Nr. 8	
Taškas Nr. 9	
Taškas Nr. 10	
Taškas Nr. 11	2
Taškas Nr. 12	
Taškas Nr. 13	1
Taškas Nr. 14	
Taškas Nr. 15	
Taškas Nr. 16	
Taškas Nr. 17	1
Taškas Nr. 18	
Taškas Nr. 19	1
Taškas Nr. 20	1
Taškas Nr. 21	
Taškas Nr. 22	
Taškas Nr. 23	
Taškas Nr. 24	
Viso:	**7**

Vertinama, kad 2015 metais Tyrulių durpyno teritorijoje perėjo 7-8 švygždų poros. Populiacijos gausos sumažėjimas, lyginant su 2014 metų apskaitų duomenimis, yra susijęs su itin sausu pavasariu ir vasara, kai švygždoms perėti tinkamų šlapių plotų gerokai sumažėjo.

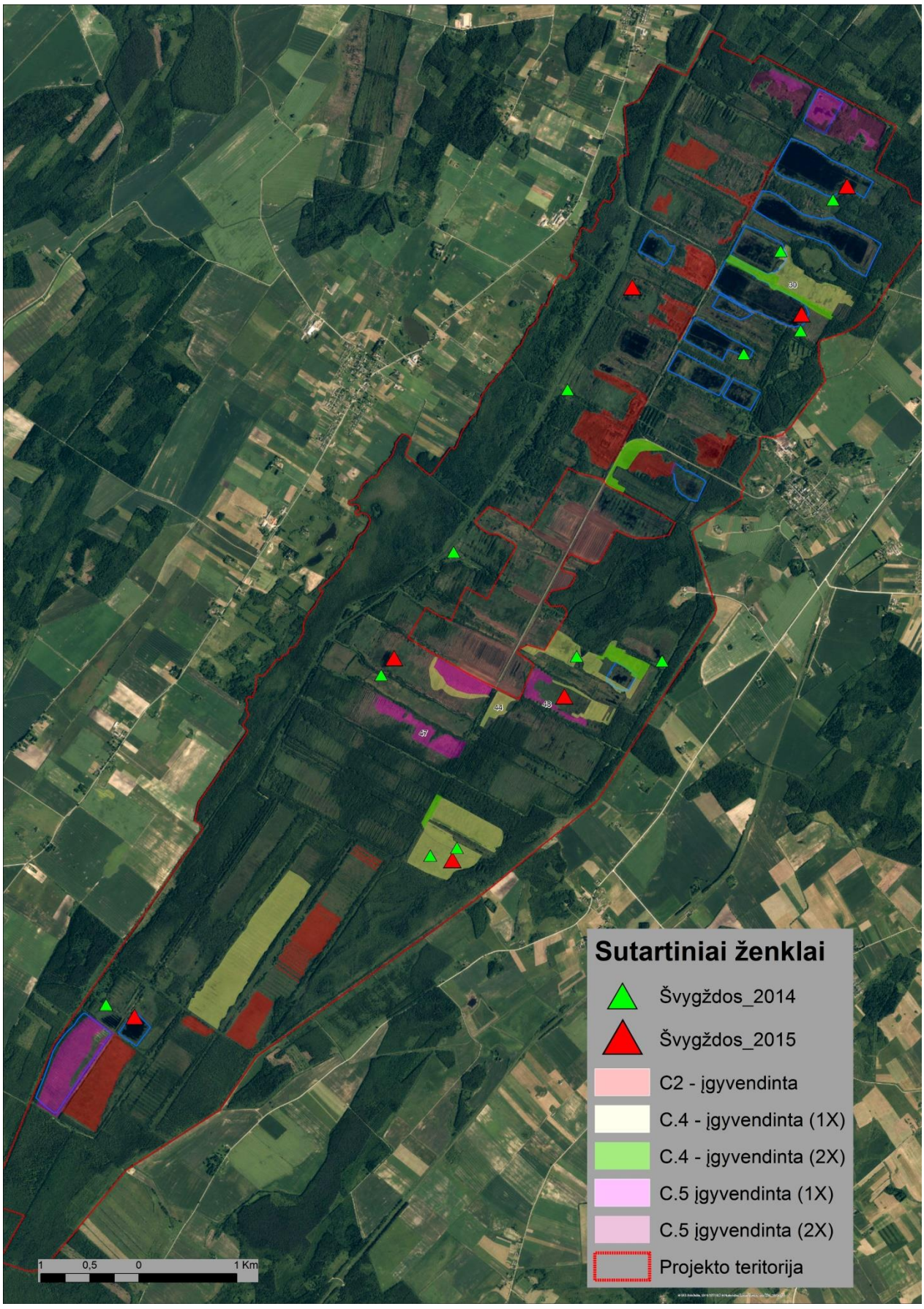

4 pav. Švygždų aptikimo vietos Tyrulių pelkės PAST 2014 ir 2015 m. vykdytų apskaitų metu.

Plovinė vištelė (*Porzana parva*)

Kaip ir ankstesniais metais, 2015 m. papildomai projekto teritorijoje buvo vykdomos plovinių vištelių apskaitos.

Pirmoji apskaita 2015.05.07-2015.05.08

Apskaitos laikas 21.30-2.00 val.

Oro sąlygos:

- Giedra, vėjo nėra, +3–+9 °C

6 lentelė. Plovinių vištelių pirmosios apskaitos rezultatai.

Stebėjimų vieta	Stebėtų vienetų skaičius
Taškas Nr. 1	1
Taškas Nr. 2	
Taškas Nr. 3	
Taškas Nr. 4	
Taškas Nr. 5	
Taškas Nr. 6	
Taškas Nr. 7	
Taškas Nr. 8	
Taškas Nr. 9	
Taškas Nr. 10	
Taškas Nr. 11	1
Taškas Nr. 12	
Taškas Nr. 13	
Taškas Nr. 14	
Taškas Nr. 15	1
Taškas Nr. 16	
Taškas Nr. 17	1
Taškas Nr. 18	1
Taškas Nr. 19	
Taškas Nr. 20	1
Taškas Nr. 21	
Taškas Nr. 22	1
Taškas Nr. 23	
Taškas Nr. 24	
Viso:	7

Antroji apskaita 2015.05.23-24

Apskaitos laikas 21.30-2.30 val.

Oro sąlygos:

- Giedra, vėjo nėra, +3–+9 °C

7 lentelė. Plovinių vištelių antrosios apskaitos rezultatai.

Stebėjimų vieta	Stebėtų vienetų skaičius
Taškas Nr. 1	1
Taškas Nr. 2	
Taškas Nr. 3	
Taškas Nr. 4	
Taškas Nr. 5	
Taškas Nr. 6	
Taškas Nr. 7	
Taškas Nr. 8	
Taškas Nr. 9	
Taškas Nr. 10	
Taškas Nr. 11	
Taškas Nr. 12	1
Taškas Nr. 13	
Taškas Nr. 14	
Taškas Nr. 15	
Taškas Nr. 16	
Taškas Nr. 17	
Taškas Nr. 18	2
Taškas Nr. 19	1
Taškas Nr. 20	
Taškas Nr. 21	
Taškas Nr. 22	1
Taškas Nr. 23	
Taškas Nr. 24	
Viso:	6

Trečioji apskaita 2015.06.10-2015.06.11

Apskaitos laikas 21.30-2.30 val.

Oro sąlygos:

- Giedra, vėjo nėra, +3–+9 °C

8 lentelė. Plovinių vištelių trečiosios apskaitos rezultatai.

Stebėjimų vieta	Stebėtų vienetų skaičius
Taškas Nr. 1	
Taškas Nr. 2	
Taškas Nr. 3	
Taškas Nr. 4	
Taškas Nr. 5	
Taškas Nr. 6	
Taškas Nr. 7	
Taškas Nr. 8	
Taškas Nr. 9	
Taškas Nr. 10	
Taškas Nr. 11	
Taškas Nr. 12	
Taškas Nr. 13	
Taškas Nr. 14	1
Taškas Nr. 15	
Taškas Nr. 16	
Taškas Nr. 17	1
Taškas Nr. 18	
Taškas Nr. 19	2
Taškas Nr. 20	1
Taškas Nr. 21	
Taškas Nr. 22	1
Taškas Nr. 23	
Taškas Nr. 24	
Viso:	6

Vertinama, kad Tyrulių durpyno teritorijoje perėjo 13 porų plovinių vištelių. Lyginant su 2014 metų duomenimis, perinčių plovinių vištelių skaičius padidėjo daugiau nei dvigubai. Tam įtakos galėjo turėti nendrynų iššienavimas juostomis, sukūręs papildomas perėjimo buveines, ir didesnis teritorijos ištirtumas, kadangi 2015 metų perėjimo sezono metu buvo vykdomos trys perinčių plovinių vištelių apskaitos. Didžioji plovinių vištelių dalis peri šiaurinėje ir centrinėje durpyno dalyse, kur yra daugiau atviro vandens plotų. Kai kur plovinės vištelės užima visai nedidelius atviro vandens pakraščius, tačiau didelių, seklių nendrynų masyvų vengia.

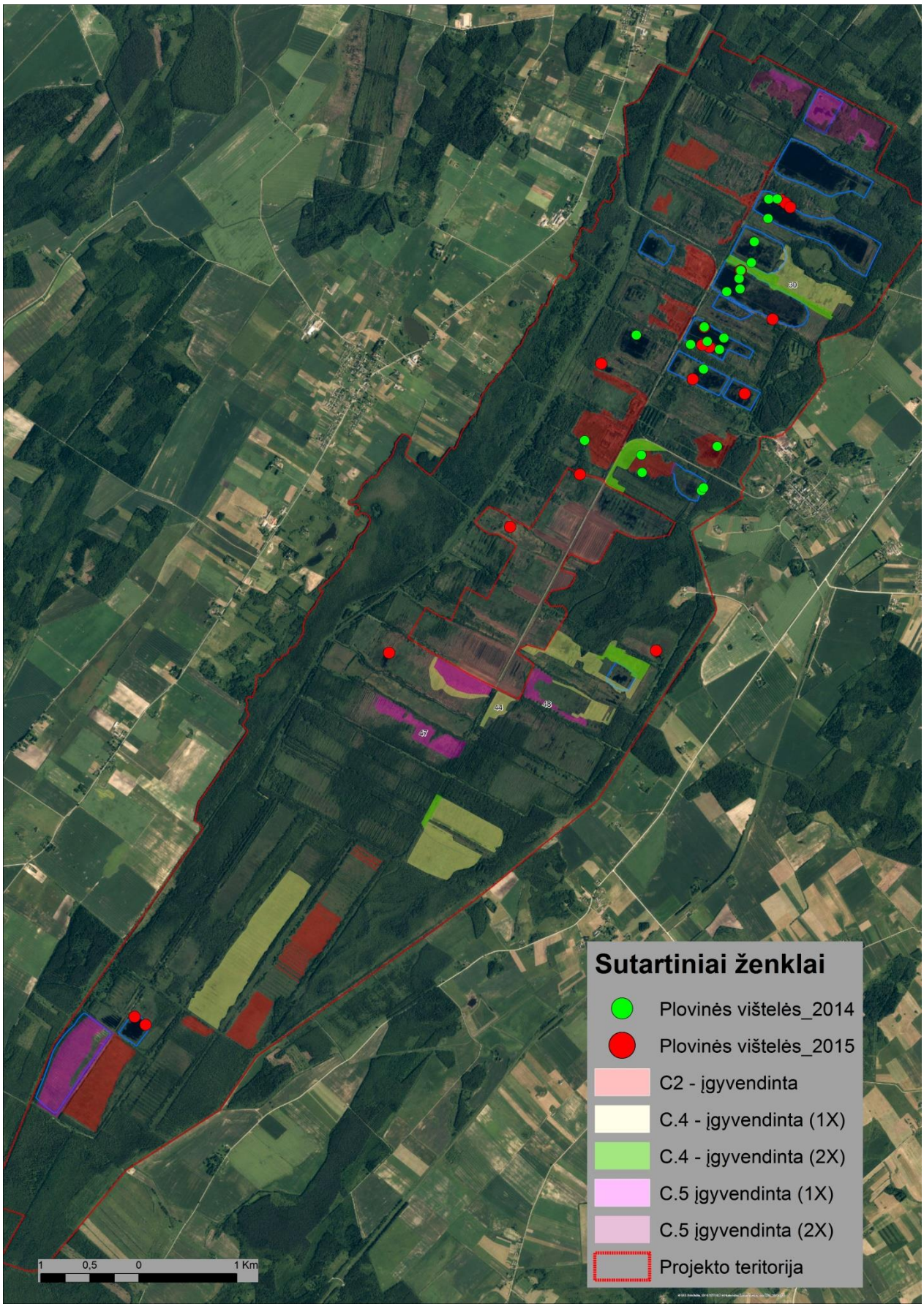

5 pav. Plovinių vištelių aptikimo vietos Tyrulių pelkės PAST 2014 ir 2015 m. vykdytų apskaitų metu.

Kitos Tyrulių pelkės PAST perinčios ES Paukščių direktyvos I priedo paukščių rūšys

Gulbė giesmininkė (*Cygnus cygnus*). Stebėtos 5 lizdines teritorijas užėmusios poros, tačiau perėjimo sėkmingumas nepatvirtintas. Vertiname, kad iš viso PAST ribose gali perėti ne mažiau kaip 5 gulbių giesmininkių poros (tvarkymo plotai Nr. 25, 16, 32, 15) (1 pav.).
Rudakaklis kragas (*Podiceps grisegena*). Peri visuose durpyno teritorijoje esančiuose tvenkiniuose. Suskaičiuoti tiksliai sunku, nes kai kurie vandens telkiniai pilnai apaugę viršvandenine augalija. 2015 metų perėjimo sezono metu pastebėtas pagausėjimas, lyginant su 2014 metais. Neabejotinai, įtakos tam turėjo nendrynų iššienavimas juostomis ir retinimas. Vertinama, kad 2015 metais perėjo ne mažiau kaip 30 porų.
Pievinė lingė (***Circus pygargus***). 1 pora perėjo centrinėje durpyno dalyje.
Nendrinė lingė (***Circus aeroginosus***). Visoje durpyno teritorijoje perėjo mažiausiai 5 poros.
Jūrinis erelis (*Haliaeetus albicilla*). Gretimuose miškuose perėjo 1 pora. Paukščiai kasdien maitinosi durpyno teritorijoje.
Mažasis erelis rėksnys (***Aquila pomarina***). 1 pora perėjo miškuose pietinėje Tyrulių durpyno dalyje.
Juodasis gandras (***Ciconia nigra***). Liepos mėnesį pietinėje durpyno dalyje pirmą kartą stebėtas besimaitinantis paukštis. Yra tikimybė, kad gali perėti gretimuose miškuose.
Raudonkojis tulikas (***Tringa totanus***). Durpyno šiaurinėje ir centrinėje dalyse rastos 3 perinčios poros naujai sutvarkytuose plotuose.
Tetervinas (*Tetrao tetrix*). Perėjimo sezono metu centrinėje ir šiaurinėje durpyno dalyse matyti skraidantys paukščiai, girdėtas burbuliavimas. 2015.05.03 rasta pirmoji tuokvietė apleistame arime ties pietryiniu Tyrulių durpyno pakraščiu nuo Sidarių kaimo pusės. Tuokvietėje stebėti 5 patinai.
Pilkoji meleta (*Picus canus*). Durpyno beržynuose gali perėti iki 18-20 porų. Apskaitos nevykdytos, bet paukščiai nuolat girdimi ir matomi perėjimo metu visoje teritorijoje.
Juodoji meleta (*Dryocopus martius*). Aplinkiniuose medynuose gali perėti 6-8 poros.
Plėšrioji medšarkė (*Lanius excubitor*). Mažiausiai 2 poros peri centrinėje durpyno dalyje, šalia atvirų plotų.

Tyrulių pelkės PAST aptikti vandens paukščiai

Durpyno atviruose vandens telkiniuose peri didžiosios antys (*Anas platyrhynchos*). Šiaurinėje dalyje, 32 tvarkymo plote, 2015 metais perėjo 2 poros rudagalvių ančių (*Aythya ferina*), 4 poros kuoduotųjų ančių (*Aythya fuligula*). Perėjimo sezono metu stebėtos 4 poros pilkųjų ančių (*Anas strepera*), vasarą stebėtos su jaunikliais. Mažesnėse šlapynėse, miškų kanaluose ir užpelkėjusiose vietose perėjo nemažai rudgalvių kryklių (*Anas crecca*). Visuose vandens telkiniuose stebėti perintys laukiai (*Fulica atra*), kai kuriuose – mažieji kragai (*Tachybaptus ruficollis*). Itin gausiai visoje teritorijoje peri ilgasnapės vištelės (*Rallus aquaticus*), gerokai rečiau sutinkamos nendrinės vištelės (*Gallinula chloropus*). Perėjimo sezono metu šiaurinės durpyno dalies tvenkiniuose stebėtos ir girdėtos pilkosios žąsys. Didelė tikimybė, kad tai perintys paukščiai.
Migracijos metu apsistojantys vandens paukščiai. Rudeninės ir pavasarinės migracijos metu Tyruliuose apsistoja žąsys (pilkosios, baltakaktės, želmeninės), kurios maitinasi aplinkiniuose laukuose, o nakvoja pietinėje durpyno dalyje. Stebimi nemaži gulbių giesmininkių pulkai (iki 150 paukščių), tačiau šėrimuisi šie paukščiai durpyne nelieka. Pavasarį stebėta iki 300 cyplių (*Anas penelope*).
Vandens telkiniuose nuolat stebimi didieji baltieji (*Ardea alba*) ir pilkieji garniai (*Ardea cinerea*).

Tyrulių pelkės PAST aptikti tilvikiniai paukščiai

Tyruliuose gana gausiai peri brastiniai tilvikai (*Tringa ochropus*), perkūno oželiai (*Gallinago gallinago*), slankos (*Scolopax rusticola*), pempės (*Vanellus vanellus*). 2015 metais Tyrulių durpyno teritorijoje perinčių pempių skaičius pastebimai išaugo. Tam įtakos neabejotinai turėjo teritorijos tvarkymo darbai – nendrynų šienavimas ir sumedėjusios augalijos šalinimas, po kurių atsivėrė nauji plotai tinkami pempėms perėti. Po tvarkymo darbų pagausėjo ir Tyruliuose perinčių perkūno oželių (*Galinago galinago*) populiacija. Centrinėje durpyno dalyje, atviruose plotuose 2015 metais perėjo 3-4 poros upinių kirlikų (*Charadrius dubius*). Perėjimo sezono metu nuolat stebėtos didžiosios kuolingos (*Numenius arquata*) ir tikučiai (*Tringa glareola*), tačiau jų perimvietės nerastos. Durpyno pietrytinėje dalyje esančiose pievose surasta paprastojo griciuko (*Limosa limosa*) perimvietė, ten aptikta 1 perinti pora. Rytiniame durpyno pakraštyje perėjimo sezono metu stebėtos 4 gaidukų patelės, tačiau tikslios perimvietės nerastos.

Migracijos metu apsistojantys sėjikiniai paukščiai.

Pavasarinės migracijos metu durpyne apsistoja ir maitinasi žaliakojai tulikai (*Tringa nebularia*), raudonkojai tulikai (*Tringa totanus*), gaidukai (*Phylomachus pugnax*), tikučiai (*Tringa glareola*), tamsieji tilvikai (*Tringa ochropus*), juodkrūčiai bėgikai (*Calidris alpina*), krantiniai tilvikai (*Actitis hypoleucos*), didžiosios kuolingos (*Numenius arquata*). Rudeninės migracijos metu durpyno atvirose plynėse ir aplinkiniuose laukuose sutinkami būreliai (iki 350 individų) dirvinių sėjikų (*Pluvialis apricaria*).

Virš durpyno vandens telkinių pastoviai stebimi besimaitinantys rudagalviai ir paprastieji kirai bei upinės ir juodosios žuvėdros.

Plėšrieji paukščiai Tyrulių pelkės PAST

Specialūs perinčių plėšriųjų paukščių tyrimai nebuvo vykdyti, bet teritorijoje viso perėjimo sezono metu stebėti paprastieji suopiai (*Buteo buteo*), vapsvaėdžiai (*Pernis apivorus*), vištvanagiai (*Accipiter gentilis*), paukštvanagiai (*Accipiter nisus*), sketsakaliai (*Falco subbuteo*), leidžia daryti prielaidą, kad tai perintys Tyrulių durpyno teritorijoje ar aplinkiniuose miškuose paukščiai. Kai kurių iš jų lizdavietės žinomos.

Migracijos metu apsistojantys plėšrieji paukščiai.

Prie durpyno vandens telkinių maitinasi iki 8 skirtingo amžiaus jūrinių erelių (*Haliaeetus albicilla*). Ir pavasarį, ir rudenį durpyne medžioja javinės lingės (*Circus cyaneus*). Rudeninės migracijos metu teritorijoje padaugėja sakalų, paukštvanagių, vištvanagių, rudenį stebėtas sakalas keleivis (*Falco peregrinus*).

Kiti paukščiai

Perėjimo sezono metu Tyrulių pietinėje ir šiaurinėje dalyje, atviruose plotuose stebėti lėliai (*Caprimulgus europaeus*), peri nemažai volungių (*Oriolus oriolus*). Durpyne gausiai peri atviro, pusiau atviro kraštovaizdžio ir miško žvirbliniai paukščiai: dirviniai vieversiai, pieviniai ir miškiniai kalviukai, zylės, pečialindos, liepsnelės, didžiosios ir mažosios krakšlės, remezos, devynbalsės, nendrinės ir geltonosios startos, kikiliai ir kt. Migracijos metu durpyno krūmynus ir nendrynus mitybai ir nakvynei renkasi kregždės ir čiurliai, varnėnai, dideli būriai migruojančių žvirblinių paukščių. Antroje vasaros pusėje ir rudens pradžioje durpyne nuolat stebimi kukučiai.

Išvados

1. Intensyviausiu rudeninės gervių migracijos laikotarpiu Tyrulių pelkės PAST vienu metu suskaičiuota iki 1600 gervių. Didžiausi jų kiekiai čia stebimi rugsėjo 2-3 dekadomis. Gervės poilsiui nakties metu dažniausiai renkasi nuošalias, šlapias, atviras vietas, o vakare atskridusios į durpyno teritoriją pasklinda nedideliais būreliais ar šeimomis, todėl nakties metu gervės gana tolygiai aptinkamos visoje Tyrulių pelkės PAST;
2. Veisimosi teritorijas užsiėmę didžiųjų baublių patinai Tyrulių pelkės PAST aptinkami gana tolygiai. Jie aptikti bemaž visuose nendrynuose, o kai kada nevengia net ir mažesnių nendrynų plotų. Vertinama, kad Tyrulių durpyno teritorijoje 2015 m. buvo 20-24 teritorijas užėmusių didžiųjų baublių patinų, iš jų – 19 projekto veiklų įgyvendinimo plotuose. Didžiojo baublio vietinės populiacijos padidėjimui įtaką padarė tvarkymo darbų metu vykdytas nendrynų iššienavimas juostomis, padidinęs tinkamų perėti buveinių skaičių.
3. Vertinama, kad 2015 metais Tyrulių pelkės PAST perėjo 7-8 švygždų poros. Iš jų – 6 projekto veiklų įgyvendinimo plotuose. Tyrulių pelkės PAST švygždos pasiskirsčiusios gana tolygiai. Vietinės populiacijos gausos sumažėjimas, lyginant su ankstesnių metų apskaitų duomenimis, yra siejamas su itin sausu 2015 metų pavasariu ir vasara, kai sumažėjo švygždoms perėti tinkamų buveinių.
4. Tyrulių durpyne apskaitų metu rastos 13 poros plovinių vištelių, o visos jų perėjimo teritorijos patenka į projekto veiklų įgyvendinimo plotus. Toks vietinės populiacijos gausos padidėjimas lyginant su 2014 metų duomenimis yra siejamas su didesniu teritorijos ištirtumu ir tvarkymo darbų metu padidintais perėjimo buveinių plotais.
5. Iš viso Tyrulių pelkės PAST peri 15 į ES Paukščių direktyvos I priedą įrašytų paukščių rūšių. Su pelkinėmis buveinėmis susiję šie palyginti gausiomis ir stabiliomis vietinėmis populiacijomis pasižymintys ES svarbos paukščiai: gulbės giesmininkės (ne mažiau 5 porų), rudakakliai kragai (iki 30 porų), nendrinės lingės (apie 5 poras), pilkosios meletos (18-20 porų), juodosios meletos (6-8 poros), tetervinai ir kt.
6. Projekto metu vykdomi tvarkymo darbai (nendrynų ir sumedėjusios augmenijos šalinimas, nendrynų šienavimas juostomis) iš esmės suformavo palankesnes sąlygas daugelio paukščių rūšių perėjimui. Tą atspindi išaugusi didžiojo baublio, plovinės vištelės, rudakaklio krago, raudonkojo tuliko, perkūno oželio, paprastosios pempės ir kitų rūšių vietinės populiacijos gausa. Tikimasi, kad tolimesni gamtotvarkos darbai Tyrulių durpyno teritorijoje sudarys sąlygas šių paukščių populiacijoms toliau augti.